

København, 4. april 2024

NOAH har en række kommentarer til denne forsøgsudsætning af genetisk modificerede kartofler. En gennemlæsning af materialet viser, at der er taget mange fine hensyn for at sikre, at generne ikke spredes og at materiale håndteres effektivt.

Det er positivt at læse, at de omgivende rækker af ikke modificerede kartofler destrueres. Vi er dog uenige i den adskillelse, der er krævet i forhold til den omgivende mark og natur. Den angivende afstand i høringsmaterialet er så kort, at spredning af gener kan ske, såfremt der ved afklipping af blomster overses nogle – eller planterne har udsendt pollen inden dette sker. Kartofflerne beror delvis på spredning med vind og i mindre grad af solitære bier, feks. humlebier. Med den korte afstand, der er fastsat fra forsøgsudsætningen til omgivelserne, er dette ikke tilstrækkeligt, såfremt blomster overses i forbindelse med afklipping eller har afgivet pollen, inden det finder sted.

Til gengæld mener NOAH, at det vil være langt sikrere at fremstille resistente kartofler gennem avlsarbejde. Skimmelsvampen udvikler sig, så den kan angribe resistente kartofler, men spørgsmålet er, hvorvidt dette også vil finde sted i forbindelse med en ændring ved hjælp af genmanipulationsredskaber som Crispr.

Kartofler og skimmelsvamp har en lang historie af sameksistens, hvor skimmelsvampen har tilpasset sig kartoflens forsvar, så den kan trænge igennem. Selv om ændringerne er foretaget et sted, hvor dette ikke forventes, så vil det formodentlig kun være et spørgsmål om tid, inden skimmelsvampen har fundet en ny måde til at angribe kartoflen.

NOAH bemærker, at der er udført en række undersøgelser for at afsløre, hvorvidt, der forekommer andre ændringer ned de ønskede. De har ikke vist, at dette er tilfældet. Man kan ikke udelukke, at der sker ændringer, som man ikke kan forudse og derfor ikke kan undersøge. CRISPR-metoderne er lanceret som en præcisionsmetode, men det har flere gange vist sig, at der kan forekomme uventede ændringer.

De systemer, som sikrer vores arv, er langt mere komplicerede og interaktive, end vi forventer og kender til. Derfor er en langt større indsigt i de komplicerede mekanismer absolut nødvendigt, for at forstå, hvad der sker - og sikre, at der ikke forekommer uønskede sidevirkninger. Selv om dette produkt skulle vise sig at kunne føre til mindre anvendelse af fungicider, som det dog ikke er tilfælde indtil i dag, vil NOAH anbefale, at forsøgene ikke udføres i fri natur, hvor der er mulighed for at gener kan sprede sig til omgivelserne

Vi har i Danmark et meget velfungerende økologisk jordbrug med en stor produktion af bl.a. kartofler. En udbredelse af genmodificerede afgrøder, vil ødelægge dette, da afstanden fra GMO afgrøder til økologiske afgrøder ikke er tilstrækkelig stor ifølge loven til at sikre det økologiske landbrug mod kontaminering med GMO-afgrøder.

NOAH mener, at det er at foretrække at vi bruger de gamle kendte metoder, hvor de sorter udvælges til dyrkning, som er resistente overfor skimmel kombineret med afgrødeskifte i hver ny sæson, så evt. skimmel ikke har nær den samme mulighed for at sprede sig.

NOAH vil også anbefale, at der ved undersøgelsen af forsøgsmaterialet indgår undersøgelser om, hvorvidt, der optræder uforudsete ændringer i kartoflernes genmateriale.

Med venlig hilsen,
NOAH

Kontakt:

Inge Ambus
June Rebekka Bresson
june@noah.dk